

□ ارتباط
عینیات جامعه
با هنر

گفتگو با نقاش

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

□ سهراب هادی

اشاره:

ایرج اسکندری از نقاشان جوان معاصر است، وی در سال ۱۳۳۵ در مشهد متولد شد و تحصیلات ابتدائی و متوسطه را در همانجا گذراند. تحصیلات عالی نقاشی را در دانشکده هنرهای تریثنی به اتمام رساند و سال ۵۷ فارغ التحصیل شد. سال ۵۸ بود که برای ادامه تحصیل به فرانسه رفت، از آنجائیکه فرهنگ علوم انسانی در غرب خصوصاً فرهنگ نقاشی و معیارهایش با آنچه در ایران از آن استنباط می شود به گونه ای وسیع متفاوت است از ادامه تحصیل منصرف و به ایران برمی گردد، در مراجعت تابلوی بزرگ هفده شهریور را به ابعاد ۳/۵x۷ متر که طرح اولیه اش را در فرانسه تهیه کرده بود به اتمام رساند. سپس در کارگاه هنرمندان موزه هنرهای معاصر به خلق اثر، اختناق-پیروزی در ابعاد ۳x۹ متر پرداخت. این اثر نگرشی است بر خویشتن یابی و نمادی است از شکستن بندهای اسارت تا گریز به رهائی و نور، کار اخیر اسکندری تابلویی است گزارشگونه از انقلاب اسلامی به ابعاد ۳x۲۱ متر و بیانگر پیوند امت و ارتش و شروع نهضت تا انقلاب سوم و این زمینه ای شد تا با نقاش پیرامون ارزشهای هنر تجسمی به بحث و گفتگو بنشینیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتا جامع علوم انسانی

اصولاً نوع نگرش هنرمند و قالب های اندیشه اش با دیگران چه تفاوت هایی دارد و هنرمند در برخورد هایش واقعیت های جامعه را چگونه می بیند و پیرامون این واقعیت ها چگونه کار میکند و این نگرش چگونه سبب پویندگی در هنر می گردد؟

■ با اسلام و درود به رهبر کبیر انقلاب اسلامی و رهبر مستضعفین جهان امام خمینی و با آرزوی پیروزی رزمندگان اسلام در جبهه های حق علیه کفر جهانی نوع نگرش هنرمند بر محیط اجتماعی خویش نگرشی است خاص، به این معنا که در ذات هنرمند

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مستضعفین است خوب چه سؤزه‌ای پر بارتر از این؟

ایشان گریه‌های رزمندگان اسلام را چه قلمی یارای ثبت آن است، اینها مسائلی است که هنرمندان، تاریخ‌نویسان سالهای سال باید روی تک‌تک آن کار کنند و منعکس نمایند. این بار خیلی عظیمی است که بردوش هنرمندان این عصر سنگینی می‌کند. این رسالت را چه کسی فردا جوابگوست و من نمی‌دانم تا چه حد این درست است که هنرمند از پی جامعه حرکت کند و به انعکاس حرکت‌های انجام شده بسنده نماید و خود حرکت آفرین نباشد، بهر حال این واقعیتی است که هنرمند امروز شاهد آن است. هنرمند از پی مردم نه مردم از پی هنرمند.

□ هنریک حرکت آموزشی و ارتباطی است عمیق و روانی بین هنرمند و اجتماع این ارتباط انتقال مفاهیم برداشت‌های هنرمند و دریافت‌های او از اجتماع است، هنرمند برای روشن ساختن توده نسبت به واقعیت‌های موجود از طریق هنر راستین چگونه باید عمل نماید.

□ در هر دوره حرکت هنری برخاسته از متن جریانی است که بافت‌های اجتماعی را شکل میدهد. و جامعه انقلابی امروز هم نیاز به هنرمند انقلابی دارد تا بتواند هم‌طراز با جامعه گام بردارد. این هنرمند مشخصات و یژه‌ای را داراست و سخت مسئول است در قبال رخدادهای جامعه و در قبال آنچه که تحویل مردم میدهد. هنرمند باید ضمن اینکه به هنر آفرینی می‌پردازد در بالا بردن سطح فرهنگ انقلابی و اسلامی خویش از طریق مطالعه و بحث و انتقاد بکوشد تا بتواند درک واقعی از رخدادهای ا ارائه نماید.

هنرمند امروز شاهد راز و نیاز عاشقان شهادت در پیشگاه خداوند است. هنرمند اگر با فرهنگ راز و نیاز آشنایی نداشته باشد هیچگاه قادر نخواهد بود زیبایی این خلوص را بیان نماید. پس آشنایی به فرهنگ رایج مردمی که هنرمند برایشان قلم می‌زند برای هنرمند الزامی است. بُعد تکنیکی در یک اثر هنری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، هنرمند باید همواره باید در مسیر باشد که از معلمین خود علم هنر را که همان زیبایی‌شناسی و هنر است بیاموزد، چرا که یک اثر زیبا قدرت انتقال پیام هنرمند را در بیننده صد چندان خواهد کرد.

□ توقعات و خواسته‌های اصولی هنرمندان در مقابل جامعه چگونه است و آیا این حق یک ضرورت اجتماعی است در مقابل انتقال مفاهیم و متقابلاً ادای حقی در مقابل دانسته‌های هنرمند می‌نماید؟

□ هنرمند برای انتقال مفاهیم آثار خود احتیاج به امکانات جهت ارائه آن از طریق وسایل ارتباط جمعی و مکانهای عمومی دارد. آثار بوجود آمده باید امکان ارائه در مجامع و محافل و مساجد را پیدا کند تا رقابت هنری در بین هنرمندان از طریق بحث و گفتگو ایجاد شود و از این طریق است که هنر رشد پیدا میکند. وسایل ارتباط جمعی باید از طریق ارائه بحث و گفتگوهای در باره هنر به رشد این مقوله در بین مردم بپردازند، در این مورد باید به سراغ صاحب نظران در هنر رفت، باید آثار هنری

ارزشمند ایران و جهان را به مردم معرفی کرد باید هنرمندانی را به کشورهای مختلف فرستاد تا از تکنیک‌هایی که سایر هنرمندان در کشورهای مختلف ارائه داده‌اند بهره‌مند شوند، وسایل کار هنرمندان خصوصاً نقاشان، رنگ و قلم مو باید به نحوی در اختیار هنرمندان قرار گیرد. در این زمینه هنرمندان، ایرانی با کمبود شدیدی روبرو هستند در داخل هم فکر اساسی برای تولید نشده است. خوبست مرکزی تشکیل شود و کلیه آثار- ارزشمند نقاشی که توسط هنرمندان ایرانی آفریده شده است جمع‌آوری و حفظ گردد بجاست تابلوهای هنرمندان در کاتالوگ‌هایی چاپ و به سایر کشورها فرستاده شود.

پیشنهاد دیگری هم در این زمینه دارم که بعنوان نقطه شروع میتواند آغاز خوبی باشد و آنکه من باب مثال آثار کمال الملک را بعنوان اولین نقاش ایرانی که در زمینه نقاشی مردمی در ایران زحمت کشیده است، از جاهای مختلف منجمله موزه و کتابخانه مجلس، موزه و کتابخانه ملک و جاهای دیگر که دارند خاک میخورند و محل نگهداری نامناسبی است برای نقاشی و آثار در معرض پوسیدگی است جمع‌آوری و در یک محل مناسب برای علاقمندان هنر نقاشی عرضه کنند. امیدوارم این مسائل جزئی اشکال بحساب نیایند و از طرف دولت توجه بیشتری به امر هنر و هنرمندان صورت پذیرد.

□ هنرمند با خلق اثرش و ارسال پیامی انسانی به اجتماع چه درک و احساسی را می‌نماید، آیا ارضای شخصی از طریق هنر نمی‌تواند یک مجرای انحرافی در هنر بگشاید، و از طرفی هنرمند با توجه به ارزشهای ایدئولوژیک جامعه قادر خواهد بود که راحت‌تر حرف بزند یا خیر؟

■ ببینید، هنریک وسیله است، وسیله‌ای که هنرمند از طریق آن با اجتماع صحبت می‌کند، پس هنرمند از این جهت توانسته است ارضاء شده باشد، چرا که رسالت خویش را انجام داده است و واقعیتی را که موجود است در پیامی به جامعه ابلاغ داشته است. بنظر من در این حد انحراف نیست، اما اگر هنرمند از هنر بعنوان ارضای نفس خویش بهره بگیرد یعنی به جاه‌طلبی، نفس‌پرستی و احتمالاً قدرت‌نمایی برسد، بله این مبدأ یک خط انحرافی در بینش و منش هنرمند است. و در قسمت دوم سؤال هم که بحث نیست، چرا که واضح است که ارزشهای ایدئولوژیک در هر جامعه کلیه بیان هنرمند و جامعه است و بقولی هنر اسلامی هنرنش ایدئولوژیک است.

□ وسعت و راستای گفتار هنرمندان را در نظام جمهوری اسلامی چگونه می‌بینید، هنرمندان چگونه موضعی در قبال جریان اصیل انقلاب اسلامی باید داشته باشند؟

■ هیچ دوره‌ای از تاریخ قبل مثل امروز هنرمندان در بیان مفاهیم الهی و انسانی آزاد نبوده‌اند چه از نظر امکانات و چه از نظر تبلیغ مبارزه با مفاهیم شرک، هنرمندان اگر امروز از این فرصت برای تبلیغ اندیشه‌های اسلام و در جهت احقاق حقوق حقه مستضعفین عالم و بر علیه امپریالیسم آمریکا و

صهیونیسم استفاده نکنند در پیشگاه عدل الهی مسئول هستند.

امروزه قلم‌های توانای استادان و هنرمندان و نویسندگان و سینماگران و نقاشان و هر هنرمند متعهد به ارزشهای انسانی باید در جهت افشای ماهیت و جنایتهای امپریالیسم و صهیونیسم تبه‌کار بکار افتد. همچنانکه رزمندگان ما در سنگر همواره شب را با خیال آزاد سازی قدس به صبح می‌رسانند، هنرمندان نیز جدای این تفکر را نباید تبلیغ و ترویج کنند، اگر کلی‌تر و جامع‌بخواییم باید محورهای فرامین امام عزیزمان را در طریق مبارزه با شرک و کفر جهانی بازشناسیم و توان دریافت مفاهیم را برای جامعه بیان کنیم.

□ هنر در خدمت تبلیغات را چگونه می‌بینید و این شاخه از هنر تا چه حد قادر به بیان ارزشهای انقلاب بوده است؟

■ مسلم است که تبلیغات نقش موثری در پیشبرد اهداف حکومت اسلامی داشته و خواهد داشت، این تبلیغ احتیاج به هنر دارد به این معنی که نحوه تبلیغ کردن خود هنر است، هر چه این شیوه از تکنیک بهتری برخوردار باشد نحوه تبلیغ هنرمندانه‌تر و تأثیر آن بیشتر خواهد بود هنر اسلامی یک نوع هنر تبلیغی است. تبلیغات در خدمت اسلام، این با هنر تبلیغاتی غرب خیلی تفاوت دارد و درست نقطه مقابل آن است، آن نوع از هنر در خدمت انزواگرایی، پوچ‌گرایی تبلیغ کفر، تبلیغ کالای مصرفی غرب است که مسلماً از نظر ما محکوم و روبرو فناست.

هنرمند امروز باید عمده تبلیغ خود را در جهت حاکمیت اندیشه الهی اسلام در جهان بگذارد و از طریق مقابله فعال تبلیغاتی با کفر جهانی به مبارزه انقلابی برخیزد و به عمده‌ترین نیروی پویای تکامل اجتماعی تبدیل شود و به رنج خود پایان بخشد.

□ کدام نقاش ایرانی معاصر از بینشی روشن و موضع‌گیری صحیحی برخوردار است و ارزشهای کارش را در چه می‌بینید؟

□ در بین نقاشان ایرانی که بنده می‌شناسم و با نحوه کار ایشان آشنا هستم استاد آقای بهمن یروجنی را بر دیگران ترجیح میدهم که از لحاظ تکنیک و شناخت هنر نقاشی در سطح برتر نسبت به بقیه قرار دارند و ارزشهایی که در کار ایشان بچشم می‌خورد حاکی از شناخت عمیق ایشان از طبیعت و تأثیر بینش اسلامی در کار ایشان میدانم.

■ آغاز یک حرکت اصولی و بی‌ریزی نگرشی نو در هنر نقاشی اگر باید صورت پذیرد تصور می‌فرمائید که برخوردار از چه ویژگیهایی باید باشد.

□ همراه با انقلاب اسلامی هنر انقلابی برای انتقال ارزشهای الهی در جامعه شکل گرفت این نوع از هنر دارای ویژگیهای خاص انقلاب بود، و ویژگیهای خاص که می‌گویم به این صورت است که چون این نوع از هنر از بطن توده مردم (نه توسط هنرمندان حرفه‌ای) جوشید و تا حدی از اصول و

ضوابط آکادمیک خالی و از محتوا غنی بود حال اگر بخواهیم این حرکت را به فرم متعالی جامعه اسلامی برسانیم باید آموزش اصول هنر را در جامعه از طرق مختلف تشکیل کلاس، از طریق تلویزیون، تربیت مربی هنری، تقویت مراکز هنری - بسط دهیم در این ادامه باید هنرمندان حرفه‌ای متعهد گروه‌هایی تشکیل، و جدا از کار انفرادی خود کارهایی را بصورت گروهی منجمله انجام چند فرسک دیواری در شهرها می‌تواند تأثیر بسزایی در غنی کردن محتوای انقلاب داشته باشد.

■ درباره کار اخیرتان که در دست دارید توضیح بفرمائید.

□ تابلوئی که مشاهده می‌کنید تقریباً از ۲ ماه پیش شروع کرده‌ام و تصویری است از حرکت جهانی مردم با اتکاء به ارزشهای مذهب به رهبری امام خمینی، این تابلو در ابعاد ۲۱×۳۳ متر طراحی شده است و محتوای کار خلاصه ایست از آغاز انقلاب اسلامی تا تثبیت خط امام، تابلو پنجمی طراحی و اجرا شده که قابل انتقال به هر نقطه‌ای از کشور است و در هر مکان و خیابان و میدانی قابل نمایش است.

■ قصد دارید بعد از اتمام این کار چه کار تازه‌ای بکنید؟

□ انشاء الله اگر خدا بخواهد قصد دارم که به خدمت مقدس سربازی بروم و در ضمن روی طرحی که در نظر دارم از جنگ کار کنم و لازمه تحقق یک طرح جامع حضور در جبهه است تا هر چه بهتر بتوانم واقعیت را روی بوم منعکس نمایم.

■ چرا بیشتر کارهایی را مساحت بزرگ انجام می‌دهید؟

□ البته بیشتر تابلوهایی که طرح می‌کنم ابعاد کوچک دارند ولی چون تابلوهای بزرگ من تأثیر بیشتری بر ذهن شما گذاشته فکر می‌کنید که اکثر تابلوهای من بزرگ هستند و درست بهمین دلیل که تابلوهای بزرگ تأثیر بیشتری در ذهن بیننده می‌گذارد ترجیح می‌دهم که در صورت وجود امکانات تابلوهایی که طرح می‌کنم در ابعاد بزرگ باشد.

■ در کار بیشتر به مفاهیم ارجح می‌گذارید تا فرم و ترکیب بندهای یک اثر؟

□ البته که اصالت را در کار هنری به محتوا می‌دهیم ولی این دلیل نمی‌شود که به قالب کار نپردازیم. یک مفهوم اگر با تکنیک قوی مطرح نشود از تأثیر کم برخوردار خواهد بود. قضیه اذان بلال حبشی را بر مسجد پیغمبر و انتخاب صوت خوش از جانب رسول الله را فراموش نکنیم.

در نقاشی مثال می‌زنیم موضوع آخرین شام حضرت مسیح (ع) را نقاشان بسیاری نقاشی کرده‌اند اما یک تابلوست که از همه ارجح تر است و آن آخرین شام لئوناردو داوینچی است و آنچه این تابلو را از دیگر تابلوها جدا می‌کند و ارزش می‌گذارد تکنیکی است که هنرمند توسط آن ایده را ارائه داده است. نقاشی کردن یک مفهوم را همه قادرند ولی کدام اثر بهتر است؟ اثری که با فرم بندی محکمی ارائه شود و هنرمندتر کسی ایست که حرفی را با قویترین تکنیک بیان کند.